

Utlåtande 2009:157 RVIII (Dnr 328-2447/2008)

Permanent utställning om betydelsefulla svenskar inom området teknik och social utveckling av samhället

Motion av Malte Sigemalm (s) (2008:77)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande
Motion (2008:77) av Malte Sigemalm (s) om Permanent utställning om betydelsefulla svenskar inom området teknik och social utveckling av samhället anses besvarad med vad föredragande borgarråd anför.

Föredragande borgarrådet Madeleine Sjöstedt anför följande.

Ärendet

Malte Sigemalm (s) har i en motion (2008:77) föreslagit en permanent utställning om betydelsefulla svenskar inom området teknik och social utveckling av samhället.

Malte Sigemalm refererar i sin motion till planerna på ett ABBA-museum i Stockholm, vilket inledningsvis avsågs rymmas i Stora Tullhuset vid Stadsgården. Motionärens idé är att i Stora Tullhuset skapa en utställning om fler svenskar som, likt ABBA, bidragit till att göra landet känt genom insatser inom främst teknik och social utveckling – alltifrån Alfred Nobel till Alva Myrdal.

I motionen nämns flera kända uppfinningar, från blixtlås till rörtång, som skulle kunna lyftas fram i detta sammanhang. Vidare betonas samspelet mellan tekniska och sociala landvinningar som ett skäl att uppmärksamma dessa på samma plats.

I och med Stora Tullhusets pågående ombyggnad skapas, enligt motionären, ett tillfälle att på en central plats förverkliga den föreslagna utställningen i stadens regi, i syfte att stärka bilden av Sverige och sporra till liknande framtida insatser.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och kulturnämnden.

Stadsledningskontoret anser att en samlad utställning på detta tema förvisso är lockande, men ska ställas mot det mycket stora åtagande det skulle innebära, såväl vad gäller uppbyggnad som drift.

Kulturnämnden anser att utställningsförslagets nationella karaktär, liksom dess beroende av museer och samlingar som ligger utanför Stockholms stad, innebär att frågan bör överlåtas till statliga institutioner eller Kulturdepartementet.

Mina synpunkter

Stockholm med omnejd har en mycket levande musei- och utställningskultur. Här finns mer än 70 museer som tillsammans lockar mer än nio miljoner besökare varje år. Många av dessa har just betydelsefulla svenskar som tema: Carl Milles, August Strindberg, Carl Eldh, Prins Eugen etc. Dessutom pågår arbetet med nya museiprojekt om ABBA och Alfred Nobel.

Det finns också flera museer om de tekniska och kulturella framsteg, som svenskar ligger bakom: Tobaks- och tändsticksmuseet och Junibacken till exempel. Telemuseum har dock sedan något år gått upp i Tekniska museet.

På Tekniska museet finns dessutom en utställning av ”den svenska mekanikens fader” Christopher Polhem. På Naturhistoriska riksmuseet hade man under 2007 en stor jubileumsutställning om Carl von Linné, och just nu finns där en utställning om fotografen Lennart Nilsson. Historiska museets utställning om medeltida kyrkokonst har en stor del om Heliga Birgitta och Livrustkammaren driver Kristinaprojektet.

Stockholms stadsmuseum hade häromåret en utställning om den svenska 1800-talskonstnären Anna Palm de Rosa och erbjuder nu Millenniumvandringar i Stieg Larssons miljöer.

Det finns säkerligen många betydelsefulla svenskar som inte givits tillräckligt utrymme på museerna i Stockholm genom åren. Men det åtgärdar vi inte genom att tillskapa en permanent utställning om betydelsefulla svenskar, som motionären föreslår. Det finns två anledningar till detta. För det första ska hi-

storia inte skrivas i sten. För det andra skulle en permanent utställning sannolikt ge en skev bild av svenska kvinnors betydelse.

Bilaga

Motion (2008:77) av Malte Sigemalm (s) om Permanent utställning om betydelsefulla svenskar inom området teknik och social utveckling av samhället

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Roger Mogert* (s) enligt följande.

Det är av stor vikt att Stockholms stad aktivt deltar i arbetet att stärka Sverige bilden och därigenom verkar för att öka besöksnäringen i huvudstaden. Dessa två faktorer är nämligen intimt förknippade.

Begreppet ”nation branding” – arbetet med och uppfattningen av ett lands ”varumärke” – har rönt ökat intresse under senare år och Sverige har placerat sig högt i forskningsgruppen The Anholt-GfK Ropers ansedda ”Nation Brands Index”. Kultur och kulturarv utgör en av totalt sex parametrar med vilket man mäter en nations varumärke. Som exempel kan också nämnas att Sveriges just nu mest kände personlighet internationellt är filmregissören och teatermannen Ingmar Bergman.

Likaså är Sverige i hög grad förknippat internationellt med sina framsteg på de tekniska och sociala områdena vilket i olika sammanhang bör uppmärksammas mer aktivt i Stockholm.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

Motion (2008:77) av Malte Sigemalm (s) om Permanent utställning om betydelsefulla svenskar inom området teknik och social utveckling av samhället anses besvarad med vad föredragande borgarråd anför.

Stockholm den 7 oktober 2009

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Madeleine Sjöstedt

Ylva Tengblad

Särskilt uttalande gjordes av *Roger Mogert, Malte Sigemalm, Abdo Goriya* och *Kersti Py Börjeson* (alla s) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Malte Sigemalm (s) har i en motion (2008:77) föreslagit en permanent utställning om betydelsefulla svenskar inom området teknik och social utveckling av samhället.

Malte Sigemalm refererar i sin motion till planerna på ett ABBA-museum i Stockholm, vilket inledningsvis avsågs rymmas i Stora Tullhuset vid Stadsgården. Motionärens idé är att i Stora Tullhuset skapa en utställning om fler svenskar som, likt ABBA, bidragit till att göra landet känt genom insatser inom främst teknik och social utveckling – alltifrån Alfred Nobel till Alva Myrdal.

I motionen nämns flera kända uppfinningar, från blytlås till rörtång, som skulle kunna lyftas fram i detta sammanhang. Vidare betonas samspelet mellan tekniska och sociala landvinningar som ett skäl att uppmärksamma dessa på samma plats.

I och med Stora Tullhusets pågående ombyggnad skapas, enligt motionären, ett tillfälle att på en central plats förverkliga den föreslagna utställningen i stadens regi, i syfte att stärka bilden av Sverige och sporra till liknande framtida insatser.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och kulturnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 mars 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Att lyfta fram enskilda personers, föremåls och företeasers betydelse för samhällsutvecklingen är en spännande idé. Den enskilda individens påverkan på stora skeenden är ofta både fascinerande och inspirerande och inte sällan utgångspunkt för utställningar och museer.

Detta är exempelvis utgångspunkten för Nobelmuseet; hur pristagarnas vetenskapliga och litterära verk tillkommit och hur de påverkat sin omvärld. I vissa fall har enskilda individer varit själva utgångspunkten för en utställning eller ett museum. Även här kan Nobelmuseet tas som exempel, men desto vanligare är de många museer som skapats kring konstnärer och deras verk, som Millesgården, Strindbergsmuseet och Prins Eugens Waldemarsudde här i Stockholm, men också på annat håll uppmärksammas ofta märkespersoner i fasta eller tillfälliga utställningar.

Att som här föreslås skapa en samlad utställning på detta tema är förvisso lockande, men ska ställas mot det mycket stora åtagande det skulle innebära, såväl vad gäller uppbyggnad som drift.

Stora Tullhuset, som ägs av Stockholms Hamn, genomgår just nu en upprustning, kostnadsberäknad till ca 235 mnkr, varefter de framtida drifts- och underhållskostnaderna beräknas till ca 4 mnkr per år. Därtill ska således lägga kostnader för uppbyggnad och drift av en utställning. Som en lätt fingervisning om den ekonomiska utmaning ett sådant projekt innebär, kan här nämnas de svårigheter som det exemplifierade ABBA-museet mött på vägen mot genomförande. Till detta kommer att möjligheten till privat medfinansiering under rådande konjunktur måste anses mycket liten.

Mot denna bakgrund förefaller det enligt kontorets mening vara en mer framkomlig väg att förverkliga motionärens intentioner inom ramen för de många museer och utställningslokaler som Stockholm redan har, varav flera ju drivs i stadens regi, genom satsningar på utställningar på detta tema. Ett förverkligande av de länge diskuterade planerna på ett permanent Nobelmuseum vore också ett sätt att i någon mening förverkliga motionen. Sammanfattningsvis föreslår kontoret att motionen anses besvarad med vad som ovan anförts.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 mars 2009 att besvara remissen genom att överlämna och åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 5 februari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Det förslag till utställning som motionären framlägger har en tydlig nationell prägel och det torde därför närmast ligga till hands att en statlig institution fick i uppdrag att göra en bedömning av utställningsförslagets förutsättningar. Tekniska museet och Nobelmuseet är två museer som båda inriktar sitt arbete mot vetenskap och teknik. Sveriges sociala utveckling belyses av till exempel Nordiska museet, Arbetets museum eller Folkens museum. Samtliga dessa museer har nationella uppdrag.

Begreppet ”permanent utställning” blir allt mer ovanligt i svenska museer, eftersom verksamheten ständigt måste skiftas för att intressera besökare. Vanligen står en ”permanent” utställning i några år och tillfälliga utställningar i några månader. Utställningen som medium utvecklas även alltmer mot webb och annan media, varför nya blandformer uppstår. Utställningsförslaget skulle även kunna lämpa sig som en webbplats.

Utställningsförslagets nationella karaktär, liksom dess beroende av museer och samlingar som ligger utanför Stockholms stad, innebär att frågan bör överlåtas till statliga institutioner eller Kulturdepartementet.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2008:77

2008:77

Motion av Malte Sigemalm (s) om permanent utställning om betydelsefulla svenskar inom området teknik och social utveckling av samhället

Dnr 328-2447/2008

Ett ABBA-museum har planerats i det "Stora tullhuset" i stadsgården.

Satsningen var rätt tänkt och läget vid våra kryssningsfartyg, mitt i huvudstaden bör utnyttjas för att förstärka Sverigebilden och vårt kollektiva självförtroende. Gruppen Abba har en hög internationell anknytning till Sverige, och fortfarande spelas deras musik över hela världen.

Stockholm har stora möjligheter att bli en global vinnare när det gäller besöksnäringen. För detta fordras ett bättre sätt än i dag att behandla och presentera vilka vi är. På tok för få vet något alls om våra stora svenskar och deras medverkan i den västerländska utvecklingen kring teknik och social utveckling.

Det kan ske genom tillkomsten av en fast utställning på temat "Big Swedes" som visar upp några av våra mest berömda svenskar och deras gärningar på ett modernt och spännande sätt.

Förutom Abba och de aktuella planerna på ett Abba museum där Abbas artistiska liv presenteras finns andra svenskar som bidraget mer till samhällsutvecklingen och ny teknik.

Sverige och har bidragit till en stor del av samhällsutvecklingen dels i Sverige, och dels med verksamheter som fått stor påverkan utanför Sverige. Jag tänker dels på den sociala uppbyggnaden med ett tryggt samhälle för medborgarna och dels på banbrytande uppfinningar.

Alfred Nobel är väl den mest kända personen i och med Nobelpriset.

Vi har även många kvinnor som satt sin prägel på samhällsutvecklingen i det sociala perspektivet, främst går tanken till Alva Myrdal som med boken

Kris i befolkningsfrågan som satte fokus på de förändringar som behövdes för att Svenska samhället skulle förändras till det bättre.

Hennes arbete med bostadsfrågan och sociala frågor har bidragit till utvecklingen av samhället, och hennes frågeställningar lever kvar än idag trots att vissa samhällskrafter börjar sträva åt annat håll.

Förutom ett starkt socialt engagemang var fredsarbetet en viktig uppgift för Alva Myrdal som sedermera fick Nobels fredspris 1982.

I den svenska nutida historien finns många kvinnor som påverkat samhällsutvecklingen kring sociala frågor och framför allt kring fred och nedrustningsfrågan. Många kvinnors arbete och tankegångar har aldrig uppmärksammats speciellt mycket. Detta bör uppmärksammas genom en permanent utställning i Stockholm.

Många svenska uppfinningar har blivit kända och använda i en rad länder. Många uppfinningar var rent av banbrytande och bidrog till en utveckling av samhället inom sitt område.

Några av de mest kända svenska upptäckterna och uppfinningarna är:

Termometern med 0 vid fryspunkt och 100 vid kokpunkt

Blixtlås

Blåslampa för att få igång tändkulemotor

Fotogenköket – exportsuccén primusköket - patenterades 1885.

Dahlén fick nobelpriset 1912 för den fantastiska klippventilen till fyrarna som sänkte gasförbrukningen med 90 %!

Det tysta kylskåpet utan rörliga delar utvecklades enligt absorptionsprincipen Kullagret, det sfäriska självreglerande lagret som kommit att dominera världen uppfanns 1907

Polhemsknuten som fortfarande håller världen i rörelse.

Pacemakern uppfanns av amerikanen Paul Zoll och den första pacemakern som kunde opereras in i kroppen byggdes av uppfinnaren och läkaren Rune Elmqvist och inopererades 1958 av Åke Senning.

Utveckling av separatorn

Säkerhetständstickorna

Rörtång

Tetrapak

och många fler uppfinningar som betytt mycket inom olika verksamheter.

Listan kan göras lång.

Alla dessa svenska tekniska uppfinningar och tankegångar ut ett socialt samhällsperspektiv borde lyftas fram på en och samma plats. Den tekniska utvecklingen har påverkat samhället indirekt genom att arbetsmoment och arbetsmiljö liksom säkerhet har förbättrats. Den sociala utvecklingen har i

många fall kunna utvecklats genom den nya tekniken. Teknik och socialutveckling har gått hand i hand inom många områden, främst inom arbetslivet och teknik inom sjukvård.

Vi har nu möjligheten i och med att Stora Tullhuset vid Skeppsbron byggs om, att förverkliga och uppmärksamma detta.

Stora Tullhusets läge med en planerad kryssningsterminal och ett eventuellt museum för Abba innebär att staden kunde skapa en permanent utställning, där vi lyfter fram teknik och visar på den samhällsutveckling som Sverige genomgått under de senaste 100 åren.

Bakom varje ny teknisk produkts utveckling eller tillkomst, tankegångar på ett bättre och rättvisare samhälle finns det personer.

Personen och dess gärning och betydelse för utvecklingen kunde lyftas fram i just Stora Tullhuset.

Undertecknad hemställer att Stockholms kommunfullmäktige beslutar

att inrätta ett permanent utställningscenter för svenska tekniska uppfinningar och innovationer, samt för personer som bidragit till utveckling av det svenska samhället när det gäller olika verksamheter ur ett socialt perspektiv.

Stockholm den 16 oktober 2008

Malte Sigemalm